

ทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์และทหารรักษาพระองค์

นำเสนอเมื่อ : 3 ก.ค. 2551

ความเป็นมา

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้กำเนิดทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ในยุคปัจจุบันขึ้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๐๔ โดยเริ่มต้นจากโปรดเกล้าฯ ให้รวบรวมบรรดา บุตรในราชตระกูลและบุตรข้าราชการที่ยังเยาว์วัย ที่เข้าไปอยู่ในพระบรมมหาราชวัง ในชั้นแรกมีจำนวน ๑๒ คน มาทดลองฝึกเป็นทหารตามยุทธวิธีแบบใหม่อย่างชาวตะวันตก ให้ทำการฝึกแบบทหารหน้า และทำหน้าที่ไล่กาที่บินมารบกวนเวลาทรงบาตร ตลอดจนตั้งแถวรับเสด็จ ณ ที่นั้นทุกเวลา คนทั่วไปจึงเรียกว่า มหาดเล็กโลกา ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของกรมทหารมหาดเล็กในสมัยต่อมา

ในปลายปี พ.ศ. ๒๔๑๑ หลังจากพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ผ่านพ้นไปแล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ โปรดเกล้าฯ ให้รวบรวมทหารมหาดเล็กข้าหลวงเดิม จำนวน ๒๔ คน ตั้งขึ้นเป็นหน่วยทหารอีกหน่วยหนึ่ง เรียกกันว่า "ทหารสองโหล" มีหน้าที่เฝ้าพระฉากตามเดิมแต่ในตอนเช้าและตอนเย็น ต้องมารับการฝึกทหาร ต่อมาได้ โปรดเกล้าฯ ให้คัดเลือกบรรดาบุตรในพระราชตระกูล และบุตรข้าราชการที่เป็นทหารมหาดเล็ก เพื่อจัดตั้งเป็นกองทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๔๑๓ ทำหน้าที่รักษาพระองค์อย่างใกล้ชิด ในชั้นแรกได้คัดเลือก ไว้ ๔๘ คน หรือ ๔ โหล เมื่อรวมกับทหารมหาดเล็กเดิมที่มีอยู่ ๒ โหล จึงรวมเป็น ๖ โหล หรือ ๗๒ คน ทำหน้าที่ตามที่กำหนดไว้เดิม และเมื่อมีการเสด็จพระราชดำเนินประพาสหัวเมืองหรือต่างประเทศก็ได้โปรดเกล้าฯ ให้จัดแบ่งทหารมหาดเล็กเหล่านี้ตามเสด็จ เมื่อการปฏิบัติหน้าที่กว้างขวางขึ้น จำนวนทหารที่มีอยู่เดิมจึงมีจำนวนไม่เพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้คัดเลือกบุคคลเข้ามาเป็นทหารเพิ่มขึ้น ทำให้มีจำนวนทหารมหาดเล็ก รักษาพระองค์เพิ่มขึ้นทั้งที่เป็นผู้ใหญ่และที่เป็นเด็ก เพราะทุกคนต่างก็เห็นและรู้สึกเป็นเกียรติแก่วงศ์ตระกูลในการที่บุตรหลานของตนได้เข้ารับราชการใกล้ชิดพระมหากษัตริย์

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งหน่วยทหารดังกล่าวขึ้นเป็น กรมทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ และพระองค์เองทรงดำรงพระยศเป็นนายพันเอก ตำแหน่งผู้บังคับการกรม สมัยนั้นเรียกชื่อยศเป็นภาษาอังกฤษว่า "คอลอนเนล" (Colonel) ต่อมาให้โปรดเกล้าฯ ให้จัดระเบียบในกรมทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์จนมั่นคงดีขึ้น และได้ทรงขนานนามหน่วยนี้เสียใหม่ว่า กรมทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์

หน่วยทหารรักษาพระองค์ได้มีวิวัฒนาการต่อมาตามลำดับ จากต้นกำเนิดดังกล่าวมาแล้ว
ต่อมาได้มีหน่วยทหารรักษาพระองค์ที่เป็นหน่วยรบจากทหารราบ ทหารม้า ทหารปืนใหญ่ และทหาร ช่าง
ส่วนใหญ่จะเป็นระดับกองพัน และหน่วยบังคับบัญชาของหน่วยนั้นในระดับกรมที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร
อยู่ใกล้ชิดองค์พระมหากษัตริย์สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง หน่วยทหารดังกล่าวได้แก่

กองพันทหารราบ ของกรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์
กองพันทหารราบ ของกรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์
กองพันทหารม้า ของกรมทหารม้าที่ ๑ รักษาพระองค์
กองพันทหารปืนใหญ่ ของกรมทหารปืนใหญ่ที่ ๑ รักษาพระองค์
กองพันทหารช่าง ของกรมทหารช่างที่ ๑ รักษาพระองค์

ต่อมาได้มีการขยายหน่วยทหารรักษาพระองค์เพิ่ม ขึ้นทั้งในหน่วยกำลังรบ
และหน่วยสนับสนุนการรบหน่วยอื่น ๆ ทั้งในระดับกองพัน กรม และกองพล มากขึ้นตามลำดับ ทั้งกองทัพบก
กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ

เครื่องแบบเต็มยศของรักษาพระองค์

กรมนักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

เครื่อง แบบเต็มยศของ กรมนักเรียนนายร้อยฯ

เครื่องแต่งกาย

- หมวกยอดมีพู่สีดำ ตราราชวัลลภ
- เสื้อสักหลาดสีแดง แฝงคอและข้อมือกำมะหยี่สีน้ำเงินดำ
- ที่ข้อมือปักพระปรมาภิไธยย่อ ฎปร ภายใต้พระมหาพิชัยมงกุฎ ดิ้นทอง
- กางเกงสักหลาดสีดำ แถบแดงข้างละ 2 แถบ

เครื่องหมาย - มีพระปรมาภิไธยย่อ ฎปร. ทำด้วย โลหะสีทอง ประดับที่อกเสื้อเบื้องขวา

กรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์ (กองพันที่ ๑, ๒ และ ๔)

เครื่องแบบเต็มยศของ กรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์

เครื่องแต่งกาย

- หมวกยอดมีพู่สีดำ ตราราชวัลลภ
- เสื้อสักหลาดสีแดง แฝงคอและข้อมือกำมะหยี่สีดำ
- ที่ข้อมือปักรูปอักษร สพปจม. ดินทองและดินเงินไขว้กัน
- กางเกงสักหลาดสีดำ แถบแดงข้างละ ๑ แถบ

เครื่องหมาย - มีพระปรมาภิไธยย่อ จปร. ทำด้วยโลหะสีทอง ประดับที่อกเสื้อเบื้องขวา

กองพันที่ ๓ กรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษา พระองค์

เครื่องแบบเต็มยศของ กองพันที่ ๓ กรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษา พระองค์

เครื่องแต่งกาย

- หมวกยอดมีพู่สีบานเย็น ตราครุฑพำห้
- เสื้อคอปิดสีขาว แฝงคอและข้อมือสักหลาดสีบานเย็น
- ปลอกข้อมือปักเป็นรูปอักษร ว. ภายใต้พระมหามงกุฎสีทอง
- กางเกงสักหลาดสีดำ แถบสีบานเย็น ข้างละ ๑ แถบ

เครื่องหมาย - มีอักษร ว. ภายในพระมหามงกุฎทำด้วยโลหะสีทอง ประดับที่อกเสื้อเบื้อง ขวา

กรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์

เครื่องแบบ เต็มยศของ กรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์

เครื่องแต่งกาย

- หมวกยอดมีพู่สีน้ำเงิน ตราราชมหา มงกุฎเพชรราชู

- เสือสักหลาดสีน้ำเงินเข้ม แฝงคอและข้อมือแถบทอง
- ที่ข้อมือมีพระปรมาภิไธยย่อ ภปร.
- กางเกงสักหลาดสีดำ แถบสีแดงข้างละ ๒ แถบ

เครื่องหมาย - มีพระปรมาภิไธยย่อ ภปร. ทำด้วยโลหะสีทอง ประดับ ที่อกเสื้อเบื้องขวา

กรมทหารม้าที่ ๑ รักษาพระองค์

เครื่องแบบเต็มยศของ กรมทหารม้าที่ ๑ รักษาพระองค์

เครื่องแต่งกาย

- หมวกยอดมีพู่สีน้ำเงินหม่น ตราครุฑพ่าห์
- เสือสักหลาดสีน้ำเงินหม่น แฝงคอและข้อมือแถบไหมทอง
- ที่ข้อมือมีรูปอักษรพระปรมาภิไธยย่อ รร.6 อยู่ ภายใต้พระมหามงกุฏ
- กางเกงสักหลาดสีน้ำเงินหม่น แถบสีเหลืองข้างละ ๑ แถบ

เครื่องหมาย - มีพระ ปรมาภิไธยย่อ รร.๖ ทำด้วยโลหะสีทอง ประดับที่อกเสื้อเบื้องขวา

กรมทหารปืนใหญ่ที่ ๑ รักษาพระองค์

เครื่องแบบเต็มยศของ กรมทหารปืนใหญ่ที่ ๑ รักษาพระองค์

เครื่อง แต่งกาย

- หมวกยอดมีพู่สีดำ ตราครุฑพ่าห์
- เสือสักหลาดสีเหลือง แฝงคอและข้อมือสักหลาดสีดำปัก ลายกนก
- ที่ข้อมือปักรูปอักษรพระปรมาภิไธยย่อ ภปร. อยู่ภายใต้พระมหาพิชัยมงกุฏดินทอง
- กางเกงสักหลาดสีดำ แถบสี เหลืองข้างละ ๒ แถบ

เครื่องหมาย - มีพระปรมาภิไธยย่อ ภปร. ทำด้วยโลหะสีทอง ประดับที่อกเสื้อเบื้องขวา

กรมทหารช่างที่ ๑ รักษาพระองค์

เครื่องแบบเต็มยศของ กรมทหารช่างที่ ๑ รักษา พระองค์

เครื่องแต่งกาย

- หมวกยอดฟูสีเทา ตราครุฑพู่
- เสื้อคอปิดสีขาว แฝงคอและข้อมือสักหลาดสีดำ
- ที่ข้อมือปักรูปอักษรพระปรมาภิไธยย่อ ภปร. อยู่ภายใต้พระมหาพิชัยมงกุฎดินทอง
- กางเกงสักหลาดสีเทา แถบสีดำข้างละ ๒ แถบ

เครื่องหมาย - มีพระปรมาภิไธยย่อ ภปร. ทำด้วยโลหะสีทอง ประดับที่อกเสื้อเบื้อง ขวา

การสวนสนามเพื่อแสดงความจงรักภักดี

พิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตน และสวนสนามของ หน่วยทหารรักษาพระองค์

แต่เดิมการสวนสนามของทหารรักษาพระองค์ กระทำตามคำสั่งกองทัพบกเป็นครั้งคราว ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๖ ในโอกาสวัน สถาปนา กรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้มีบัญชาให้กองทัพภาคที่ ๑ จัดงานวันราชวัลลภขึ้น และจัดให้มีการสวนสนามของทหาร มหาดเล็กรักษาพระองค์ ที่ลานพระราชวังดุสิต ในพิธีครั้งนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นองค์ประธาน และได้จัดให้มีการสวนสนามเป็นประจำทุกปีตั้งแต่นั้นมา

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนิน เยือนประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศในทวีปยุโรป เมื่อเสด็จนิวัตพระนครทางกระทรวงกลาโหมได้จัดให้มี การสวนสนาม เพื่อเฉลิมพระเกียรติขึ้น เรียกว่า วันพระบารมีปกเกล้า เมื่อ ๒๑ มกราคม ๒๕๐๔

ในปีเดียวกันนี้ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีพิจารณาเห็นว่าในโอกาส เสด็จนิวัตพระนคร ยังความปลื้มปิติของประชาชนทั่วไป จึงได้มอบหมายให้กองทัพภาคที่ ๑ โดยกองพลที่ ๑ รักษาพระองค์

จัดพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตน และสวนสนามของหน่วยทหารรักษาพระองค์ เนื่องในวันเฉลิมพระชน พรรษา ใน ๕ ธันวาคม ๒๕๐๔ รวม ๘ กองพัน และต่อมาได้มีหน่วยทหารรักษาพระองค์เข้าร่วมพิธี ๑๓ กองพัน ดังปัจจุบัน

แหล่งข้อมูลอ้างอิง <http://www.oursiam.net/content/display.php?category=6&id=122&textsize=small>